

„Kiáltó szó a Pusztában“.

Nyitott levél Dr. Gál Kelemen tb. igazgató, iskolai felügyelő gondnok afiához.

Kedves Felügyelő Gondnok Atyámfia és Barátom!

1887-ben történt. Jakab Elek, egyházunknak egyik nagy büszkesége „Kiáltó Szót“ írt a Keresztény Magvetőben (1887. évfolyam 36—43 l.) és követelte a tordai, székelykereszturi középiskolák és kolozsvári főtanodánk története megírását. Ha nem is a kiáltó szavára, de az idő parancsára, Magyarország 1000 éves fennállásának nagy ünnepére, megjelent a tordai és kereszturi gimnáziumok története egy-egy vaskos kötetben, Varga Dénes és Sándor János afiai tollából. A kolozsvárinak rövid foglalata Benczédi Gergelytől, de az egységes és összefoglaló történet mai napig hiányzik.

Ez a feladat emberére várt. A kollégium egyik igazgatójára, hitem szerint, mostani felügyelő gondnokára, Te reád Dr. Gál Kelemen afia. Ez elől kitérni Dr. Gál Kelemennek nem lehet, mert nem szabad.

Van-e közö'tünk bárki is, aki a 44 éve elhangzott parancsot sikeresebben teljesíthetné, mint Te, kedves Felügyelő Gondnok afia? Te vagy az, aki átlapoztad kollégiumunk iskolai fasciculusait, irtad, vagy irattad ugyanazokat 30 esztendeig. Nem Te vagy-e az a szerencsés tudós, aki már több esztendő óta kutatja hajdani vezető embereink ifjúkori és későbbi levelezéseit és azokat a historiai kincseket, melyek egyházi levéltárunkban rejtőznek.

Jakab Elek mondja és Dr. Gál Kelemen tudja, hogy a bő anyag „csak építőkézre vár“, a gazdag erű történeti forrásokat csak felhasználni, formába önteni kell. Kell azért, mert erre egyházunk kötelezve van, mert ezt tovább halogatni, megbocsáthatatlan bűn lenne. Ne kérdezzük, ki a hibás! Ne mondjuk, hogy elődeink mulasztásáért mi nem vagyunk felelősök. Legyen elég az a tény, hogy kollégiumunk története várja, hívja a munkás kezét, mert az aratni

való gabona sok s aki learatja, annak fejére aranykalászból tesznek koszorut.

„Hadd jöjjön hát a történet — szól Jakab Elek — és tárja szemünk elé vígasztalan állapotunkat, mert addig javításra magunkat elhatározni nem tudjuk“.

Hadd jöjjenek és béküljenek ki mostoha sorsukkal a Fosztó Uzonik, a Kozmák és kénosi Tözsér Jánosok, a hálás utód kezében. Hadd mozduljanak meg a Keresztény Magvető számtalan lapján pihenő „Egyháztörténeti adatok“. Hadd ébredjenek álmaikból a dicső elődök: a püspökök, igazgatók, papok, tanárok és tanítók. Hadd lássuk megjelenni az alapítók és jóltevők, meleg szívű áldozóit a tudomány és ismeret füstölgő oltára mellett. Hadd sugározzon fényt a bérces haza és unitárius egyházunk multjára azoknak a lelke, kik annyi vész és vihar között nem ingadoztak, hanem híven dolgoztak, hogy Kolozsvárt a legrégebb, a reformáció első szülöttje, az unitárius kollégium dicső történetet véshessen lapjaira.

Kedves tb. Igazgató és iskolai Felügyelő Gondnok Afia, Barátom, én tudom, kiben bizzak, én tudom Te mire vagy képes és azért szólok. Azt is tudom, hogy nem 1—2 esztendő feladata 400 esztendő múltjának föltárása, pragmatikus megírása és az irodalomba beiktatása. Vedd rendelkezésed alá az időt, vértezd föl magadat, amivel szorgalmad és a jó Isten megáldott: tudásoddal és kitarításoddal, és a többit én a jövőre bízom. Én hiszem, hogy egykor, akkor élvezni fogjuk munkád örömét.

Úgy legyen!

D1. Boros György
püspök.

Ihletés és kijelentés.

Nem régiben felolvasást tartottam az U. I. T.-ban, amelyben azt igyekeztem kimutatni, hogy az unitárius vallás nem a pusztán józan ész vallása, hanem a kijelentésen alapszik ¹⁾. A felolvasás után egy országosan elismert író afia bizonyos csalódással kérdezte: „Hát az unitárius vallás a kijelentésen alapszik?“ Nem ütődtem meg az illető neves írónk kérdésén azért, mert a kijelentés körül valóban annyi téves eszme, hamis gondolat és fogalom keletkezett, hogy nem csuda, ha ezek miatt rossz hirbe keveredett. Pedig a vallás és kijelentés egymástól elválaszthatatlanok; mert kijelentés nélkül nincsen vallás. Mint a folyam a forrásból, úgy indul ki a vallás a kijelentésből. Éppen ezért szükségesnek látszik a kérdés tisztázása s a kijelentésnek a hozzátapadt sok hamis fogalomtól való megszabadítása.

A kijelentésen (reválatio, apokalüpszis), általában Istennek minden olyan munkásságát szokták érteni, amely által a maga lényét és akaratát tudtul adja az embereknek. Sokféle út és mód áll az Istennek rendelkezésére, amely által magát nyilvánvalóvá teheti. Ez a teremtett világ a maga csudálatos szépségével és gazdagságával Istenről beszél. A zoltáríró szerint „az egek hirdetik az erős Isten dicsőségét.“ Az emberi lélek megmérhetetlen mélységeivel s különösen a lelkiismeret vezető és iránytadó hangjával, beszédes bizonyossága a mindenütt jelenlevő Istennek. Vagy a történelem gazdag eseményeivel, sokoldalú változatosságával és sok tanúságával lépten-nyomon beszél az isteni gondviselés munkájáról. Ez a természeti kijelentés.

Azonban szűkebb értelemben mégsem ezt az egyetemesen megnyilatkozó isteni munkát és tevékenységet szokták kijelentésnek nevezni, hanem az egyes, Istennel közelebbi viszonyban levő s Istentől különösképpen sugallt és ihletett próféták tanításaiban keresik és találják meg Istennek az emberekhez való közeledését.

¹⁾ L. Ker. Magv. 1931. évf. 52—61. 1.